

Информация относно

Оценка на риска при внос на растения *Cornus alba* (бял дрян) и *Cornus sanguinea* (кучи дрян) от Обединеното кралство на територията на Европейския съюз

По искане на Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията

Фигура 1. *Cornus alba* (бял дрян)

(Панел PLH) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е подготвила и предоставила оценки на риска за стоки, изброени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията¹, като „растения с висок риск, растителни продукти и други обекти“.

Фигура 2. *Cornus sanguinea* (кучи дрян)

Оценката на риска при внос на растения *Cornus alba* (бял дрян) (Фигура 1.) и *Cornus sanguinea* (кучи дрян) (Фигура 2.) от Обединеното кралство е публикувана на 12 март 2024 г.

Като се взема предвид наличната научна информация, включително техническата информация, предоставена от Обединеното кралство, настоящето научно становище обхваща всички рискове за здравето на растенията, породени от растения *Cornus alba* (бял дрян) и *Cornus sanguinea* (кучи дрян) предназначени за засаждане с голи корени (невкоренени растения) и вкоренени растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* в саксии, внос в Европейския съюз (ЕС) от Обединеното Кралство. (Фигура 3.)

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 година за изготвяне на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растения, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от посочения регламент, OJ L 323, 19.12.2018, стр. 10–15

Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 година за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за изменение на регламенти (ЕС) № 228/2013, (ЕС) № 652/2014 и (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на директиви 69/464/ЕИО, 74/647/ЕИО, 93/85/ЕИО, 98/57/ЕО, 2000/29/ЕО, 2006/91/ЕО и 2007/33/ЕО на Съвета, OJ L 317, 23.11.2016

□ Amber □ Green □ White

		
<i>Cornus alba</i> и <i>Cornus sanguinea</i> вкоренени растения в саксия	Отглеждани на полето растения <i>Cornus alba</i> - предназначени за засаждане с голи корени	Отглеждани на полето растения <i>Cornus sanguinea</i> - предназначени за засаждане с голи корени

Фигура 3 Вкоренени и некоренени растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea*.

За да се оцени риска от вредители, свързан с вноса от Обединеното кралство на **стоката**, е съставен списък на всички идентифицирани вредители по растенията (**887 вида**), потенциално свързани с *Cornus alba* и *Cornus sanguinea*.

Стоката, внос в ЕС от Обединеното кралство се състои от:

1. Растения за засаждане с гол корен *Cornus alba* и *Cornus sanguinea*, единично или до 50 растения на сноп (от 10 000 изнесени растителни единици), на възраст до 7 години.
2. Вкоренени растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* в саксии, единични или до 5 растения на сноп (от 10 000 изнесени растителни единици), на възраст до 5 години.

Списъкът на карантинните вредители за ЕС и на карантинните вредители в защитените зони (Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията²) се основава на оценки, според които вредителите могат да навлязат, да се установят и разпространят на територията на Съюза, а също така и да имат потенциала да окажат негативно въздействие върху предпочитани гостоприемници.

Към този момент има данни за 18 (осемнадесет) карантинни вида за ЕС, за които се съобщава, че използват *Cornus* spp. като растение гостоприемник.

Тези карантинни вредители за ЕС, са били оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- а) присъствие на вредителя в Обединеното кралство;
- б) стоката (*Cornus* spp.) е гостоприемник на вредителя;

² Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 година за установяване на еднакви условия за изпълнението на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за отмяна на Регламент (ЕО) № 690/2008 на Комисията и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията, OJ L 319, 10.12.2019.

в) един или повече жизнени стадия на развитие на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока.

За допълнителна оценка се избират вредители, които отговарят и на трите критерия.

От оценените осемнадесет карантинни вредители в ЕС, за които се съобщава, че *Cornus spp.* е гостоприемник, четири вида - една нематода (*Meloidogyne fallax*), един патоген (*Phytophthora ramorum*) и два вируса [*Tobacco ringspot virus* (TRSV), *Tomato ringspot virus* (ToRSV)] отговарят и на трите критерия за подбор, поради което са избрани за допълнителна оценка.

За други вредителите, които са некарантинни и не се регулират в ЕС³, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

Следователно, тези нерегулирани вредители, за които *Cornus spp.* е гостоприемник, са били оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- а) присъствие на вредителя в Обединеното кралство;
- б) вредителят отсъства или има ограничено разпространение в ЕС;
- в) стоката (*Cornus spp.*) е гостоприемник на вредителя;
- г) един или повече жизнени стадия на развитие на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;
- д) вредителят може да окаже негативно въздействие на територията на ЕС.

За нерегулираните видове с ограничено разпространение (т.е. присъстващи в една или няколко държави-членки на ЕС) и отговарящи на критериите, посочени в точки в, г и д, трябва допълнително да бъде изпълнено едно от следните условия, за да бъдат избрани за по-нататъшна оценка:

- да са приети официални фитосанитарни мерки в поне една държава-членка на ЕС;
- друга причина, напр. скорошно доказателство за присъствие, оправдана от Панела PLH.

Вредителите, които отговарят на всичките горепосочени критерии, се избират за допълнителна оценка.

Въз основа на събраната информация, са известни 869 потенциални некарантинни, нерегулирани вредители за ЕС, за които е известно, че са потенциално свързани с *Cornus spp.*

³ Нерегулиран вредител, е вредител, който не е изрично споменат в законодателството на ЕС относно здравето на растенията т.е. в Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 и той не е необходимо да се докладва на организации, които са извън Националната организация за растителна защита на конкретната страна. В Европейския съюз, ако даден вредител не е регулиран на ниво ЕС, държава членка може го управлява по начин, който се счита за най-подходящ. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10340-023-01591-y#article-info>

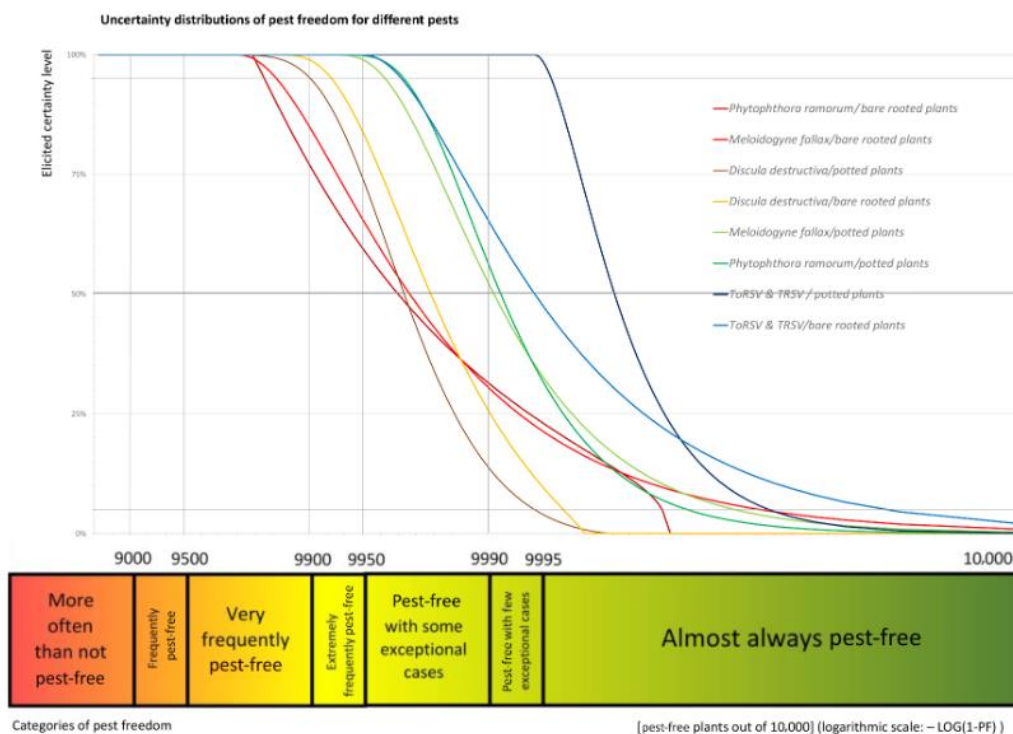
От оценените вредители, които попадат в списъка на некарантинни, нерегулирани вредители в ЕС, само гъбният патоген *Discula destructiva* е избран за допълнителна оценка, тъй като отговаря на всички критерии за подбор.

Съгласно информацията от базата данни на Europhyt⁴/TRACES-NT⁵, обхващаща периода 2009 г. до 2023 г., към 14-22 ноември 2023 г., не се съобщава за прихващания на вредители върху растения *Cornus spp* от Обединеното кралство, предназначени за държавите-членки на ЕС.

За изброените пет вредители (четири карантинни и един нерегулиран), които отговарят на всички критерии за подбор, е дадена експертна оценка за вероятността растенията да са свободни от вредители, като са взети предвид мерките за намаляване на риска предложени в техническото досие от Обединеното кралство, включително несигурността, свързана с оценката.

Панелът PLH е взел решение да групира вирусите *Tobacco ringspot virus* (TRSV) и *Tomato ringspot virus* (ToRSV) поради сходната им биология.

След оценка на текущите мерки за намаляване на риска, вероятността **стоката** (растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* предназначени за засаждане с голи корени (невкоренени растения) и вкоренени растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* в саксии), да е свободна от посочените вредители, е както следва: (Фигура 4)

Фигура 4. Разпределение на несигурността стоката да е свободна от посочените вредители

⁴ EUROPHYT - Европейска система за бързо предупреждение, в която се регистрират прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

⁵ TRACES - TRAdE Control and Expert System - Експертна система за контрол на търговията.

За нематодата *Meloidogyne fallax* панелът PLH е 95% сигурен, че:

а) растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* предназначени за засаждане с голи корени, вероятността да са свободни от вредителя е между 9 849 и 10 000 единици на 10 000;

б) вкоренени растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* в саксия, вероятността да са свободни от вредителя е между 9 963 и 10 000 единици на 10 000.

За гъбния патоген *Phytophthora ramorum* панелът PLH е 95% сигурен, че:

а) растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* предназначени за засаждане с голи корени, вероятността да са свободни от вредителя е между **9 823** и 10 000 единици на 10 000;

б) вкоренени растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* в саксия, вероятността да са свободни от вредителя е между 9 971 и 10 000 единици на 10 000.

За вирусите *Tobacco ringspot virus* (TRSV) и *Tomato ringspot virus* (ToRSV) панелът PLH е 95% сигурен, че:

а) растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* предназначени за засаждане с голи корени, вероятността да са свободни от вредителя е между 9 970 и 10 000 единици на 10 000;

б) вкоренени растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* в саксия, вероятността да са свободни от вредителя е между 9 996 и 10 000 единици на 10 000.

За гъбния патоген *Discula destructiva*

а) растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea*, предназначени за засаждане с голи корени, вероятността да са свободни от вредителя е между 9 925 и 10 000 единици на 10 000;

б) вкоренени растения *Cornus alba* и *Cornus sanguinea* в саксия, вероятността да са свободни от вредителя е между 9 902 и 10 000 единици на 10 000.

Заклучение

От гореизложеното се заключава, че при различните вредители вероятността стоката да е свободна от тях варира, но фитопатогенът *Phytophthora ramorum* е вредителят, който най-често се очаква да се открие върху растения *Cornus alba* (бял дрян) и *Cornus sanguinea* (кучи дрян) предназначени за засаждане с голи корени (невкоренени растения), внос в Европейския съюз от Обединеното Кралство.

Значение за България

Phytophthora ramorum е гъбен патоген по растенията, установен в Европа от началото

Фигура 5. Нападение от *Phytophthora ramorum* по *Larix* sp. (лиственница)

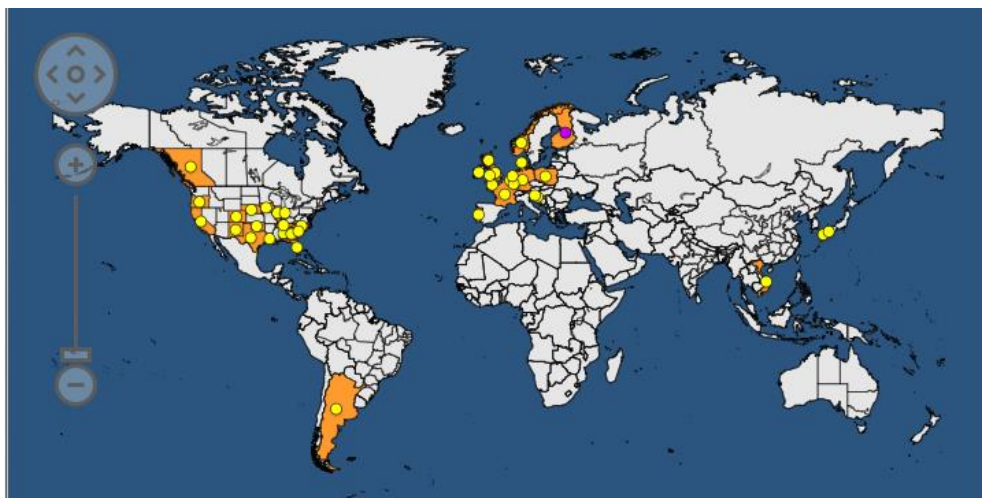
на новото хилядолетие. Той причинява загиване на листата на декоративни и дървесни видове, главно растения от рододендрон (*Rhododendron* sp.) и лиственница (*Larix* sp.). Фигура 5.

В Калифорния патогенът е отговорен за явлението “Sudden Oak Death” „Внезапна смърт на дъба“, където симптомите на болестта се характеризират с образуването на раковини, причиняващи загиване на някои силно чувствителни видове дървета.

От 2009 г. насам, *Phytophthora ramorum* бързо се разпространява и образува широкомащабни огнища в насаждения от японска лиственница (*Larix kaempferi*) във Великобритания, със симптоми: загиване и окапване на иглиците, загиване на клоните, раковини със смолотечение и накрая, масово загиване на дърветата.

Към настоящият момент няма данни *Phytophthora ramorum* да е установен в Р България. Българската агенция по безопасност на храните провежда ежегодни наблюдения/мониторинг за патогена.

В световната база данни на Европейската и средиземноморска организация за растителна защита (ЕРРО) към 16 октомври 2023 г., (Фигура 6) се съобщава, че *Phytophthora ramorum* присъства в няколко Европейски държави и е под официален контрол в: Белгия, Хърватия, Дания, Франция, Германия, Ирландия, Нидерландия, Норвегия, Полша, Португалия, Словения, и Обединеното кралство (в т.ч. остров Гърнси). Патогенът се отчита като унищожен в Гърция, Сърбия, Словакия, Испания (в т.ч. Балеарски острови), Италия. Финландия, Чехия, Швеция и Швейцария.

Фигура 6. Глобално разпространение на *Phytophthora ramorum* към 16/10/2023 г.

Патогенът има широк кръг от гостоприемници (около 200 вида растения).

Phytophthora ramorum е включен в предупредителния списък А2 на ЕРРО (Списък на вредители, препоръчани за регулиране като карантинни вредители) през 2013 г.

Потенциалните пътища за въвеждането на вида в България са вносът на растения гостоприемници, предназначени за засаждане или обелен и нарязан дървен материал, от растения гостоприемници. Тези потенциални пътища за навлизане на *Phytophthora ramorum* на територията на България са регламентирани от действащото законодателство на ЕС. През 2002 г. са създадени временни аварийни фитосанитарни мерки на ЕС (Решение 2002/757/ЕО⁶ на Комисията, с изменения 2004 г., 2007 г., 2013 г. и 2016 г.⁷, за да се предотврати въвеждането и разпространението на *Phytophthora ramorum* в рамките на Общността. Обеленият, нарязан дървен материал от растенията гостоприемници - явор (*Acer macrophyllum*) и дъб (*Quercus* spp.) с произход от Съединените американски щати, може да се въвежда в ЕС и България, само ако са придружени от фитосанитарен (растителен) паспорт, изготвен и издаден в съответствие с Директива 92/105/ЕИО от Комисията⁸.

При евентуално въвеждане на *Phytophthora ramorum* на територията на Р България може да се очаква пряко икономическо въздействие, поради способността му да се разпространява, запазва и размножава в нова околна среда. Бързият жизнен цикъл, способността му да се разпространява чрез спори, носени от вятър и дъжд, както и способността му да оцелее през суровите климатични условия (патогенът е активен във влажно и студено време при оптимална температура около 20° C), са елементи, които благоприятстват потенциалното бързо разпространение на този вид.

При обследване и съмнение за наличие на *Phytophthora ramorum*, е необходимо незабавно да се уведомят официалните органи. Ранното откриване би могло да помогне за управлението на този вредител в България.

⁶ Решение на Комисията от 19 септември 2002 година относно временни извънредни фитосанитарни мерки за предотвратяване на въвеждането и разпространението в Общността на *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in 't Veld sp. nov. (нотифицирано под номер C (2002) 3380) (2002/757/ЕО) ОJ L 252, 20.9.2002, стр. 37–39

⁷ Решение на Комисията от 29 април 2004 година изменяща Решение 2002/757/ЕС относно разпоредбите за извънредни фитосанитарни мерки за предотвратяване на въвеждането и разпространението в Общността на *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in 't Veld (съобщено под № C(2004) 1585) (2004/426/ЕО) ОВ L 154, 30.4.2004г., стр. 1—7

Решение на Комисията от 27 март 2007 година за изменение на Решение 2002/757/ЕО относно временни извънредни фитосанитарни мерки за предотвратяване на въвеждането и разпространението в Общността на *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in 't Veld. (нотифицирано под номер C(2007) 1292), (2007/201/ЕО) ОВ L 90, 30.3.2007г., стр. 83—85

Решение за изпълнение на Комисията от 18.12.2013 година за изменение на Решение 2002/757/ЕО във връзка с изискването за фитосанитарен сертификат по отношение на вредния организъм *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in 't Veld sp. nov. за обелен нарязан дървен материал *Acer macrophyllum* Pursh и *Quercus* spp. L. с произход от Съединените американски щати (нотифицирано под номер C(2013) 9181) 2013/782/ЕС, ОВ L 346, 20.12.2013г., стр. 69—72

Решение за изпълнение (ЕС) 2016/1967 на Комисията от 8 ноември 2016 година за изменение на член 3 от Решение 2002/757/ЕО относно временни извънредни фитосанитарни мерки за предотвратяване на въвеждането и разпространението в Общността на *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man in 't Veld sp. nov. (нотифицирано под номер C (2016) 7075) ОВ L 303, 10.11.2016г., стр. 21—22

⁸ Директива 92/105/ЕИО на Комисията от 3 декември 1992 година относно установяване на степен на стандартизация за фитосанитарните паспорти за използване при движението на някои растения, растителни продукти или други предмети вътре в Общността и за определяне на условията и реда за издаването на такива фитосанитарни паспорти, както и във връзка с условията и подробните процедури за тяхната смяна ОВ L 4, 8.1.1993г., стр. 22—25

Източник:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et al., 2024.

Commodity risk assessment of *Cornus alba* and *Cornus sanguinea* plants from United Kingdom, EFSA Journal. 2024;22:e8657, Материалът е достъпен в пълен текст на английски език на следния адрес: <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2024.8657>

EPPO Global Database, <https://gd.eppo.int/taxon/PHYTRA>

Снимки:

Фигура 1. *Cornus alba* (бял дрян), <https://proplants.bg/byal-dryan-cornus-alba/>

Фигура 2. *Cornus sanguinea* (кучи дрян), <https://plumridgenurseries.co.uk/cornus-sanguinea-dogwood/>

Фигура 3 и 4 - Commodity risk assessment of *Cornus alba* and *Cornus sanguinea* plants from United Kingdom, <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2024.8657>.

Фигура 5. Нападение от *Phytophthora ramorum* по *Larix* sp, Global Database, <https://gd.eppo.int/taxon/PHYTRA/photos>

Фигура 6. Глобално разпространение на *Phytophthora ramorum*, Global Database, <https://gd.eppo.int/taxon/PHYTRA/distribution>

Други информации в областта на здравето на растенията, могат да бъдат намерени на интернет страницата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <https://corhv.government.bg/> <https://corhv.government.bg/Здраве-на-растенията-с-31>

Изготвил:

Татяна Величкова, началник отдел ЗРХЗХ,

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ, 15.03.2024 г.